

## IQTISODIY O‘SISHNI TA’MINLASHDA INVESTITSIALARNING O‘RNI VA AHAMIYATI

**Rasulkulova Arofatxon Xakimjanovna**

*Toshkent kimyo texnologiya instituti*

*Sanoat iqtisodiyoti va menejmenti kafedrası assissenti*

**G‘afurova Sorabibi Kenjabek qizi**

*Toshkent kimyo texnologiya instituti*

*Sanoat muhandisligi va menejmenti fakulteti, 2-kurs talabasi*

**Annotatsiya:** Ushbu maqolada iqtisodiy o‘shishni ta’minlashda investitsiyalarning tutgan o‘rni va ularning iqtisodiy rivojlanishga ta’siri ilmiy-nazariy hamda amaliy jihatdan tahlil qilinadi. Kapital qo‘yilmalarning ishlab chiqarish hajmini kengaytirish, mehnat unumdorligini oshirish va innovatsion rivojlanishni jadallashtirishdagi ahamiyati asoslab beriladi. Shuningdek, O‘zbekiston iqtisodiyotida investitsion siyosatning ustuvor yo‘nalishlari, ichki va tashqi investitsiyalarni jalb etish mexanizmlari hamda ularning iqtisodiy barqarorlikni ta’minlashdagi roli yoritiladi. Tadqiqot yakunida iqtisodiy o‘shishni rag‘batlantirishda investitsiya muhitini takomillashtirish bo‘yicha xulosalar va takliflar keltiriladi.

**Kalit so‘zlar:** iqtisodiy o‘shish, investitsiyalar, kapital qo‘yilmalar, investitsiya muhiti, ishlab chiqarish, innovatsiya.

### Kirish

Iqtisodiy o‘shish har qanday davlatning uzoq muddatli rivojlanish strategiyasida asosiy maqsadlardan biri hisoblanadi. Aholi farovonligini oshirish, bandlikni ta’minlash, sanoat va xizmatlar sohasini rivojlantirish bevosita iqtisodiy o‘shish sur‘atlariga bog‘liq. Ushbu jarayonda investitsiyalar muhim iqtisodiy omil sifatida maydonga chiqadi.

Investitsiyalar ishlab chiqarish quvvatlarini kengaytirish, yangi texnologiyalarni joriy etish va raqobatbardosh mahsulotlar ishlab chiqarish imkonini yaratadi. Ayniqsa, rivojlanayotgan iqtisodiyot sharoitida investitsiya resurslarining yetishmasligi iqtisodiy o‘shishni sekinlashtiruvchi asosiy to‘siqlardan biri bo‘lishi mumkin. Shu bois investitsiyalarni jalb etish va ularning samaradorligini oshirish davlat iqtisodiy siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan hisoblanadi.

O‘zbekiston iqtisodiyotida amalga oshirilayotgan bozor islohotlari, iqtisodiyotni liberallashtirish va xususiy sektor rolini kuchaytirish investitsiyalarning ahamiyatini yanada oshirmoqda. Mazkur maqolaning maqsadi investitsiyalarning iqtisodiy o‘shishga ta’sirini tahlil qilish hamda investitsion faollikni oshirish yo‘llarini aniqlashdan iborat.

### **Investitsiyalarning iqtisodiy mohiyati va turlari**

Iqtisodiy adabiyotlarda investitsiyalar kelajakda daromad olish yoki ijtimoiy samara yaratish maqsadida kapital qo'yilmalar kiritish jarayoni sifatida talqin qilinadi. Investitsiyalar real va moliyaviy investitsiyalarga bo'linadi. Real investitsiyalar ishlab chiqarish vositalariga, infratuzilmaga va texnologiyalarga yo'naltirilsa, moliyaviy investitsiyalar qimmatli qog'ozlar va moliya bozorlaridagi instrumentlarga yo'naltiriladi.

Iqtisodiy o'sish nuqtai nazaridan real investitsiyalar alohida ahamiyatga ega. Chunki ular ishlab chiqarish hajmini bevosita oshiradi, yangi ish o'rinlari yaratadi va mehnat unumdorligini ko'taradi. Moliyaviy investitsiyalar esa kapitalning samarali taqsimlanishini ta'minlab, iqtisodiy barqarorlikka xizmat qiladi.

Investitsiyalar manbalariga ko'ra ichki va tashqi investitsiyalarga bo'linadi. Ichki investitsiyalar milliy jamg'armalar, korxonalarning foydasi va davlat byudjeti mablag'lari hisobidan shakllansa, tashqi investitsiyalar xorijiy investorlar va xalqaro moliyaviy institutlar orqali jalb etiladi.

### **Investitsiyalarning iqtisodiy o'sishga ta'siri**

Investitsiyalar iqtisodiy o'sishga bir necha yo'nalishda ta'sir ko'rsatadi. Avvalo, kapital qo'yilmalar ishlab chiqarish quvvatlarini kengaytiradi va yalpi ichki mahsulot hajmining oshishiga sabab bo'ladi. Ikkinchidan, investitsiyalar texnologik yangilanishni jadallashtirib, ishlab chiqarish samaradorligini oshiradi.

Zamonaviy iqtisodiy modellar investitsiyalar va iqtisodiy o'sish o'rtasidagi uzviy bog'liqlikni tasdiqlaydi. Xususan, investitsiyalar hajmining oshishi mehnat unumdorligini ko'taradi va iqtisodiy rivojlanishning barqaror sur'atlarini ta'minlaydi. Shu bilan birga, innovatsion investitsiyalar yuqori qo'shilgan qiymatli mahsulotlar ishlab chiqarishga zamin yaratadi.

Iqtisodiy o'sish faqat investitsiyalar hajmiga emas, balki ularning sifatiga ham bog'liq. Samarali investitsiyalar iqtisodiyotning real sektoriga yo'naltirilgan bo'lib, uzoq muddatli ijobiy natijalar beradi. Noto'g'ri yoki samarasiz investitsiyalar esa iqtisodiy resurslarning behuda sarflanishiga olib kelishi mumkin.

### **O'zbekiston iqtisodiyotida investitsiyalarning o'rni**

So'nggi yillarda O'zbekiston iqtisodiyotida investitsion faollik sezilarli darajada oshdi. Sanoat, energetika, transport va qishloq xo'jaligi sohalariga yo'naltirilayotgan investitsiyalar iqtisodiy o'sishning muhim drayveriga aylandi. Davlat tomonidan investitsiya muhitini yaxshilash, huquqiy kafolatlarni mustahkamlash va biznes yuritish sharoitlarini soddalashtirish bo'yicha chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda.

Xorijiy investitsiyalarni jalb etish iqtisodiyotning modernizatsiyasi va eksport salohiyatini oshirishda muhim rol o'ynamoqda. Yirik sanoat loyihalarining amalga oshirilishi yangi ish o'rinlari yaratish va hududiy rivojlanishni jadallashtirishga xizmat qilmoqda. Shu bilan birga, kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni qo'llab-

quvvatlashga qaratilgan investitsiyalar ichki bozorni rivojlantirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

### **Investitsiya muhitini yaxshilash zarurati**

Investitsiyalarning samaradorligi bevosita investitsiya muhitiga bog'liq. Barqaror makroiqtisodiy muhit, aniq va shaffof qonunchilik, moliya bozorlarining rivojlanganligi investorlar uchun muhim omillar hisoblanadi. Investitsiya muhitining jozibadorligi oshgan sari kapital oqimi kuchayadi va iqtisodiy o'sish jadallashadi.

O'zbekiston sharoitida investitsiya muhitini yanada yaxshilash uchun moliyaviy infratuzilmani rivojlantirish, sud-huquq tizimini mustahkamlash va raqobat muhitini kengaytirish muhimdir. Shuningdek, davlat va xususiy sektor o'rtasidagi hamkorlik mexanizmlarini rivojlantirish investitsion loyihalarning samaradorligini oshiradi.

### **Xulosa**

Xulosa qilib aytganda, investitsiyalar iqtisodiy o'sishni ta'minlovchi asosiy omillardan biridir. Ular ishlab chiqarish hajmini kengaytirish, texnologik yangilanishni jadallashtirish va iqtisodiy barqarorlikni mustahkamlashga xizmat qiladi. O'zbekiston iqtisodiyotida investitsiyalarning ahamiyati ortib borayotgan sharoitda investitsiya muhitini takomillashtirish va kapital qo'yimlarning samaradorligini oshirish ustuvor vazifa hisoblanadi.

Kelgusida investitsion faollikni oshirish orqali iqtisodiy o'sishning barqaror sur'atlarini ta'minlash, aholining turmush darajasini yuksaltirish va milliy iqtisodiyotning raqobatbardoshligini kuchaytirish mumkin bo'ladi.